

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izdaja vsak dan opoldne — Mesečna naravnina 11.— hr, za inosemstvo 15.20 hr
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inosemstva ima:
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu:
Ljubljana Stev. 10-361

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed
estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Un sommersibile nemico affondato

Concentramenti di automezzi avversari presi sotto il fuoco nostre artiglierie

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 9 settembre 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 835:

In Egitto le nostre artiglierie hanno preso sotto il loro fuoco concentramenti di automezzi avversari; quattro aeroplani nemici sono stati abbattuti: tre da cacciatori germanici ed uno dalle batterie contraeree di Tobruk.

In duello aereo sul cielo di Malta uno Spitfire veniva fatto precipitare in mare.

Sovražna podmornica potopljena

Zbiralična naspratnikovih vozil obstrelevana od našega topništva

Objava izgub Oboroženih Sil v avgustu

Rim, 9. sept. s. Glavni stan Oboroženih Sil objavlja izgube v mesecu avgustu in one, ki niso bile upoštevane v prejšnjih seznamih, a so za tiste dnevi do 31. avgusta predpisani dokumenti in imenske označbe.

Vojска v Milica v Egiptu: padlih 508, ranjenih 893, pogrešanih 5556.

Rusija (11. seznam): padlih 280, ranjenih 947, pogrešanih 105.

Balkan: padlih 295, ranjenih 387, pogrešanih 31.

Mornarica: padlih 39, ranjenih 143, pogrešanih 109.

Letalstvo: padlih 52, ranjenih 85, pogrešanih 104.

Seznamni padlih so objavljeni v posebnem dodatku lista »Le Forze Armate. Slavnim borcem in njih družinam ganjena večna hvaležnost Domovine!«

Hraber in vztrajen letalski oficir

Operacijsko področje, 9. sept. s. Na nekem letališču egiptskih fronte, kjer se nahaja naša oddelka lovcev, smo se srečali s kapitanom pilotom Mariem Rigattijem, ki je bil v avgustu leta 1940. hudo ranjen na nogi v letalski borbi nad Malto, pa vendar ni uporabil padala, da ga ne bi sovražnik ujel, temveč je zopet naravnal padajoče letalo in se mu je posrečil povrat na naše oporišče, po izredno težavnem manevriranju nad morjem. Za junaštvo, ki ga je s tem izprical, je bil odlikovan z zlatim kolajno za vojaško hrabrost. Hrabri oficir, ki se je uveljavil že v Španiji in si pridobil srebrno kolajno za vojaško hrabrost ter višji čin zaradi zaslug v vojni, je bil hudo zdelan in se je moral dječa zdraviti v bolnici. Zaradi skrbnih neg: m. je bila rešena noga, toda oficir se mora odseliti posluževali pri hoji police. Slavna tradicija italijanskih lovcev, ki ima svoj vzglad v poveljniku Ernestu Bottou, legendarni »želesni nogi«, ki se je hotel vrniti v borbo, čeprav hudo ranjen, dokazuje velenje svojega borbenega duha in svoje volje, se nadaljevala.

Rigatti je moral čakati dve dolgi leti, preden je mogel zopet leteti. Dve leti se je tako čudovito služil.

Nečloveški angleški napad na bolniško ladjo »Aquilea«

Napoli, 9. sept. s. Davi je v pristanišču, na katerih je bila polovica na nosilh. Ladja, ki je premljena z dobro vidnim znakom Rdečega križa in ki je od pristalnice opravila 53 visoko človečanski misij, je bila, kakor je znano, 3. septembra ob 14. uri napadena. Sovražno letalstvo jo je skušalo ob preziru slerherenga človečanskega zakona uničiti. Na njej so dobro vidni sledovi strelov iz strojnici. Sanitetni direktor podpolkovnik Guiso Luciano in poveljnik ladje korvetni kapitan Tommaso Filippini sta v dogodku pripovedovali naslednje:

Dne 3. septembra ob 14.40 ko smo pluli 70 milij od cirenaške obale, smo opazili sovražno letalo. Bil je dvomotorni tipa »Bristol - Blenheim«, ki je zelo nizko letel, kakih 250 metrov od ladje. Letalo nas je začelo obstrelevati s strojnici. Kakih 50 strelov je zadelo. Vidljivost je bila tako dobra, da optične zmote nikakor niso bilo mogoče. Morje je bilo izredno mirno. Sovražno letalo je nato bliskovito sprožilo torpedo s krovom v oddaljenosti 250 metrov. Majhna oddaljenost je bila rešitev za ladjo, kajti torpedo je švignil pod ladjo.

Vprasali smo oba oficirje tudi, zakaj je letalo obstrelevalo s strojnici bolniško ladjo. Oficir sta pojasnila, da je letalo imelo očiten namen zadeti poveljnika mosta, da bi zmedio oficirje in nato sprožilo svoj torpedo. Oče Giulio Brasotti, vojaški kapitan in pobožen duhovnik z dolgo brado, je označil dejanje sovražnega letala za nizkotno in izdajalsko. Takega mnenja je bil tudi angleški kapitan zdravnik, ki se je nahajjal ranjen na ladji kot vojni ujetnik, ki je rekel, da pobude za napad gotovo ni dal angleški oficir, temveč kak novozelandski ali ameriški oficir.

»Aquilea« se je na svoji poti dvakrat ustavila in sicer 1. septembra, ko je iz morja potegnila truplo nekega indijskega vojaka, in 2. septembra, ko je pobrala truplo ameriškega letalca, nekega Deriseca. Trupli so bili pokopani z vsemi vojaškimi častmi, kar priča o italijanski velikodnosti. Morda pa je bilo dejanje angleškega, novozelandškega ali ameriškega letalca izvršeno v zahvalo za to, ker je bolniška ladja »Aquilea« rešila kar 11 angleških letalcev, ki so strmoljavili v morje s svojimi letali, pa so se borili na življence in smrt v resnih colnih in jih je ladja rešila gotovo smrti.

Velike sovjetske izgube na vseh odsekih

Zavzete višinske postojanke pri Novorosijsku in Stalingradu

Is Hitlerjevega glavnega stana, 9. sept. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Ko je bila v maskoti zavzeta neka obvladujoča višina jugovzhodno od Novorosijske, je bilo pripeljanih nad 1000 ujetnikov, razen tega pa je bilo zaplenjenih 27 topov, 1 oklopni vlak in mnogo drugega vojnega materiala.

Pred obalo Črnega morja so bojna letala potopili 500tonsko transportno ladjo. Na Tereku je izgubil sovražnik pri brezuspenski napadil 18 oklopnih vozil.

Na trdnjavskem ozemlju pri Stalingradu so prodri 1000 oklopni oddelki žilavo branjene sovjetske postojanke in zavzeli v ogroženih borbah jugozapadno od Stalingrada obvladujočo višino. Ponoči so bila bombardirana mestno področje in sovjetska letališča vzhodno od Volge.

Jugozapadno od Kaluge so bili zavrnjeni ponovni sovražnikov napadi. Stevilo na tem bojišču od 25. avgusta uničenih oklopnih vozil se je zvišalo nad 1000.

Okrog Rževa se tudi v teku včerajnjega dneva niso vršili boji v večjem obsegu. V času od 30. julija do 6. septembra je bilo tukaj uničenih od kopnini sil in letalstva vsega 2128 sovjetskih oklopnih vozil.

Na obkoljivanih fronti pri Petrogradu so bili odbiti posamezni sovražnikovi napadi.

Sovjetski odpor je čedalje slabši Angleži šele sedaj priznavajo padec Novorosijska Turške sodbe

Berlin, 9. sept. s. Londonski tisk je končno potrdil nemško poročilo, ki je javilo padec Novorosijska. V berlinskih krogih opozarjajo na veliko vznemirjenost v sovražnih državah zaradi vedno hujših izgub Sovjetov. 3126 tankov, ki so bili v zadnjih tednih uničeni v zmagovitih borbah Nemcov na vzhodnih frontih, ne dokazujejo samo hrabrosti nemških in zaveznikov vojakov, temveč so tudi dokaz, da se sovjeti oborožene sile strašno in neprestano izvršavajo. Po zadnjih vesteh v zahodne fronte postopno upada sila boljševiških napadov in to tudi v odsekih, kjer so bili napadni v preteklih dneh najhujši.

Glede hudič teritorialnih izgub Sovjetov opozarjajo v Berlinu s posebnim zanimanjem na pogodbijo med Sovjetsko zvezo in Kanado za izročitev kanadskega žita Rusiji v vrednosti 10 milijonov dolarjev. Sovjetska zveza, ki je že leta 1939. izvozila samo v Evropo 4 milijone ton žita, mora zdaj zaradi izgube Ukraine uvzeti kanadsko žito. Radovedni pa smo, pravijo v Berlinu, kako bo Kanada poslala žito v Sovjetsko zvezo, ko ga ne more zaradi podmorniških zased postati nitri v Angliji.

Glede vojaškega položaja na vzhodni fronti so v zunanjem ministerstvu danes poudarili, da napadne operacije stalno ugodno napredujejo na vseh operativnih frontah južnega odseka.

Beograd, 9. sept. s. Turški tisk obširno komentira padec Novorosijska. Vojaški kritiki trdijo, da gre za velik neuspeh Rusov. Sovjetska mornarica nima več varnih pristanišč v Crnem morju! Komentirajo se tudi borbe okrog Stalingrada in vzbujajo pozornost vseh krogov v Turčiji. Vojški kritiki lista »Turquie« piše, da bi bil padec Stalingrada za sovjete s strateškega stališča hujši, kakor padec Moskve, kajti dobre za ostanke sovjetske vojske, bi bile odrezane in olajšana bi bila zasedba Bakuja, kjer se proizvaja nad 30 milijonov ton petroleja letno.

Sovjetski obrambni načrt propadel

Berlin, 9. sept. s. Vedenje očitne se kaže, da je sovjetski načrt za obrambo južnega odseka, zlasti pa kavkaškega področja, ppoolnoma propadel. Stevilo 6000 ujetnikov in daleko večja množica mrtvih in ranjenih Rusov v boju za Novorosijsk razkrivajo, kako mnogo so si Sovjeti obesali od tega odseka, aka ne bi bili iznenadni od prednrega in sijajno izvedenega izkrcaanja na polotočju Tamanj. Kljub močni obalski obrambi in kljub velikemu številu čet so boljševiški poveljniki takoj po spodetku cutili, da so Nemci in njihovi zavezniki dosegli zastavljene cilje, ne glede na besno obrambo, ki so jo boljševiški počakali v boju.

Nemški vrhovno poveljstvo iz razumljivih razlogov ne poroča podrobnosti o akcijah, ki so še v teku, temveč se omejuje samo na izjave, da se prodrije vrši še vedno z neznanjeno silo in brzino. Timonenko vidi, da so brezuspešni poskusi onemogočiti nemške uspehe, zato je danes vrgel v ogenj vse čete, ki so še boja sposobne. Kljub temu in kljub hudim borbam, ki jih morajo Nemci in njihovi zavezniki vzdružati pri napredovanju na Stalingrad, se javlja o vedno novih uspehovih prodrije. Napadni oddelki so včeraj osvojili nadaljnje višinske točke in zavrnili nepristojne. V teku teh bojev je braniborska pehotna divizija uničila 750. tank v razdobju letošnje ofenzive. V srednjem odseku so Rusi izgubili mnogo na svoji udarnosti, kajti v teku zadnjih 24 ur so podzvezni le šibke krajevne akcije.

Na fronti pri Petrogradu so Nemci s protinapadi odobili napadajoče sovjetske čete. V zadnjih dveh dneh so bili hudi zlasti zračni dvoboji, katerih so se vrlo udeležili tudi hrabi italijanski letalci. V 48 urah so Rusi izgubili nič manj kakor 180 letal. Angleška in ruska poročila sku-

ob podpori edini protiletalskega topništva dosegla v borbah od 15. maja v južnem odseku vzhodne fronte, in zlasti na področju Stalingrada in Kavkaza pomembne uspehe. Od 15. maja do 15. avgusta so bila v južnem odseku sestreljena 3503 letala. V isti dobi je bilo izgubljeno v južnem odseku vzhodne fronte 294 nemških letal.

Doznava se nadalje, da so nemški lovci včeraj dosegli nadaljnje pomembne uspehe. Samo v področju Novorosijske je nad utrjenim pasom Stalingrada je bilo včeraj v letalskih dvobojih zrušenih 89 boljševiških letal. Protiletalsko topništvo je zrušilo nadaljnih 16, tako da so boljševiki samo v dveh bojnih pasovih južnega odseka izgubili včeraj 105 letal.

Zatisko na finskih odsekih

Helsinki, 9. sept. s. V zadnjih 24 urah samo slabotno bojno delovanje na kopnini, pomorskih in zračnih frontah.

Krisa angloameriške mornarice

Ankara, 9. sept. s. Willkie, ki je zdaj v Ankari, je zelo žalostno očital turškemu tisku položaj zaveznikov na morju, katerega je označil za zelo resnega. Dodal je, da bo mogoče dosegči aktivno bilanci samo tedaj, ko se bodo izgube zmanjšale za 50% in nove gradnje povečale za 100%, kar bo mogoče dosegči šele v daljni bodočnosti. Izjava je nareila najglobljiv vtis v vseh turških krogih.

Danski prostovoljci za vzhodno fronto

Kodan, 9. sept. d. Danski prostovoljci zbor »Danemarke« je včeraj došpel v dansko prestolnico. Pet stotinj prostovoljskega zborja je defiliralo po glavnih ulicah z nemško vojaško godbo na čelu. Sprejem danskih prostovoljev se je udeležil tudi nemški poslanik v Kodanju v Renthefink.

Kralj in Cesar navdušeno pozdravljen od prebivalstva aquilske pokrajine

Aquila, 9. sept. s. Danes je Kralj in Cesarski počastil s svojo visoko navzočnostjo na pogodbijo med Sovjetsko zvezo in Kanado za izročitev kanadskega žita Rusiji v vrednosti 10 milijonov dolarjev. Sovjetska zveza, ki je že leta 1939. izvozila samo v Evropo 4 milijone ton žita, mora zdaj zaradi izgube Ukraine uvzeti kanadsko žito. Radovedni pa smo, pravijo v Berlinu, kako bo Kanada poslala žito v Sovjetsko zvezo, ko ga ne more zaradi podmorniških zased postati nitri v Angliji.

Glede vojaškega položaja na vzhodni fronti so v zunanjem ministerstvu danes poudarili, da napadne operacije stalno ugodno napredujejo na vseh operativnih frontah južnega odseka.

Beograd, 9. sept. s. Turški tisk obširno

komentira padec Novorosijska. Vojaški kritiki trdijo, da gre za velik neuspeh Rusov. Sovjetska mornarica nima več varnih pristanišč v Crnem morju!

Stevilo 6000 ujetnikov in daleko večja množica mrtvih in ranjenih Rusov v boju za Novorosijsk razkrivajo, kako mnogo so si Sovjeti obesali od tega odseka, aka ne bi bili iznenadni od prednrega in sijajno izvedenega izkrcaanja na polotočju Tamanj. Kljub močni obalski obrambi in kljub velikemu številu čet so boljševiški poveljniki takoj po spodetku cutili, da so Nemci in njihovi zavezniki dosegli zastavljene cilje, ne glede na besno obrambo, ki so jo boljševiški počakali v boju.

Z balkonov je prebivalstvo metalo cvetlice in vzklikalo Kralju in Cesaru, Savojski hiši ter Zmagi. Kralj in Cesar je odzdravil prebivalstvo Aquile, ki je vedno izkazal zvestobo vladajoči dinastiji z najbolj odkritimi čutmi patriotizma, ki je žrtvoval svoje najboljše sinove. Kralj in Cesarski počastil nato do vladne palače. Na trgu pred palačo so bili postavljeni hierarhi in množice pripadnikov GILa, fašistov in ljudstva ter zastopnikov vojnevojnega in vojske. Prefekt je Vladarju predstavil zastopnike oblasti, hierarhe in svoje 13 imenovnikov zlate kolajne iz aquilske pokrajine. Množica na trgu je medtem vedno bolj navdušeno pozdravljala Zmagu in Cesara. Kralj in Cesar je odzdravil prebivalstvo, ki je sestavljen iz vseh morjih, v zraku in na kopnem, ki jih je do

Pravda zaradi vrabca še ni končana

Vrabci so napravili letos na vrtovih v mestu veliko škodo — ne glede na to, kaj pravijo o njih prirodošlovi

Ljubljana, 10. septembra.

Spomladi smo opozorili, da so vrabci začeli delati škodo na vrtovih zelo zgodaj, kakor hitro so začeli obdelovati zemljo. Pobiralci so prvo same iz zemlje ter se matali z njim. Izbršni nikar niso bili; njihov jedilnik je nenačadno pester. Izbrški so iz zemlje sončno seme in grah. Na nekaterih krajih so pozabovali vse seme kumar in buč. Samo po sebi se razume, da jim je zelo dišalo salatino, špinatno in sploh drobno zelenjavno seme. Pri izredno dobrem teku vrabec bi se nazadnje ne smeli niti uditi, če bi vrabci začeli še brskati iz zemlje posajen krompir in fižol. Toda krvicne jame nečemo delati. Treba je le povedeti, da ne bi s tem budili spor o škodljivosti ali koristnosti vrabcev, s čim so se hranili vrabci letos na naših vrtovih. Ljubitelje vrabcev bo morda tudi to zanimalo, da jih bodo laže pitali. Nedavno smo brali, da je treba vrabca pristevati med najbolj koristne ptice kot izredno marljivega pomembnika sadjarjev pri uničevanju sadnih škodljivev. Tudi Erjavec vrabca ni obosil in v starejših učnih knjigah so pleti slavo temu čikarju, meščanu med ptiči in potepuhu, ki je nekoliko podoben brezdelnim ljudem z ostrimi komolci.

Morda so bili vrabci v starih časih skromnejši in ponujajoči ter so se ozirali le za sadnimi in drugimi vrtuumi škodljivimi. Toda časi se spreminjajo in vrabci so se zelo pojavljali. Najbrž se dandanes ravna po sodobnih načelih ter dognanih o prehrani, kajti ostali so predvsem vegetarijanci. Reklamo, da so posebno čislali grah. Radi se sladkoj z grahovimi zrnji, z zrelini ali na

S P O R T

Pred zanimivo plavalno tekmo

V soboto in nedeljo gostujejo v Milanu madžarski plavalci — Nekaj o njihovih najboljših rezultatih

Po nedeljskem uspehu proti Nemčiji čaka v soboto in nedeljo italijansko plavalno zvezco nova, težja tekma. V Milanu bodo gostovali madžarski plavalci, ki so letos že visoko porazili nemške v Darmstadt. Tekmovanje bo obsegalo plavanje, skoke in waterpolo. V plavalnih točkah bo velik del bremenja odpadel na znano plavalca Žizka in Močana, ki sta tako postavljena pred letosno najtežjo preizkušnjo. Da je to res, kažejo rezultati madžarskih zastopnikov. Oglejmo si jih na kratko!

Najbolj znano ime v madžarski reprezentativni listi je nedavno slobotni Tatós, Izvrstni so tudi Kemeny, Grof, Veghaz in skakač Idoegli. Tatós šteje med svoje najbolje rezultate na 100 m prosti 59.6, na 200 m celo 2:12, na 400 m 4:48 in na 1500 m 19:31. Tudi Kemeny je že preplaval 100 m pod eno minuto (59.8), 200 m prosti pa v 2:16. Bojni od njega na 200 m je Grof z 2:15. Grof je še posebno izvrsten na 400 m, kjer je dosegel čudovit čas 4:42. Veghaz je na 200 m na četrttem mestu, Njegov najboljši čas je 2:20. Ce se steje te najboljše čase na 200 m, dobite za stafeto znamko 9:00!

Zadnji rezultati teh plavalcev so nekoliko slabši. Zadnjo nedeljo v avgustu je na 200 m prosti zmagal Veghaz v 2:20.4 pred Angyalom II. in Grofom z 2:21.2 in Tatósom. Na mednarodno plavalno tekmovanje Hrvatska—Nemčija je poslala dva zastopnika tudi Italija. Zaradi prometnih težkoč stvar, prispevali Vittori in Angelini Zagreb prepozno. Hrvatska plavalska zveza pa je omogočila njun nastop s tem, da je v ponekde priredil dopolnilno tekmovanje, ki je dalo naslednje rezultate:

100 m prsto: 1. Milosavljević (H) 1:00.8, 2. Vittori (I), 3. Schliurike (N) 1:08.8;

100 m hrbito: 1. Marčić (H) 1:14 (nov hrvatski rekord), 2. Krebs (N) 1:14.1, 3. Angeli (I) 1:15.6;

100 m prsno: 1. Laskowski (N) 1:03.2, 2. Laškarin (H) 1:17 (nov hrvatski rekord), 3. Berchtold (N) 1:21, 4. Stieglar (H) 1:24.5.

Marčić se je že odlično uveljavil in se uvršča počasi med plavalec evropskega razreda.

Z Gorenjskega

Poroke v kranjskem okrožju. Od 26. julija do 22. avgusta so se poročili v kranjskem okrožju: Jože Basnik, pomožni policični iz Zeleznika, s poljsko delavko Štefanijo Kemperle iz Črešnjevca, Ciril Baž, mizar iz Starje vasi s gospodinjsko pomočnico Marijo Brus iz iste vasi, Franc Oštr, vratar z Golniku z Antonijom Gorenčem, hišno pomočnico z Golniku, Janez Kalan, brusac s tovarniško delavko Margareto Trojer, oba iz Škofje Loke, Leopold Bisam z gospodinjsko pomočnico Marijo Dolenc, oba iz Starje Loke, Janez Starman, kovački mojster s poljsko delavko Rozalijo Gregr, oba iz Starje Loke, Pavel Pečevin, poseznik z gospodinjsko pomočnico Terezijo Brenc, oba iz Brekove, Rudolf Erzen, Šofer s tovarniško delavko Justino Buh, oba iz Suhe, tovarniški delavec Franc Hafner z gospodinjsko pomočnico Marijo Miklavčič, oba iz Starje Loke, poljski delavec Stefan Tomec, iz Gzid-Martuljka s tovarniško delavko Frančiško Rozman, merski pomočniki Vincenc Venedik s poljsko delavko Angelo Lauter, oba iz Sternica, poljski delavec Jože Ahačič iz Dvorja s poljsko delavko Marijo Smajc, veletrgovec Rafael Batistič iz Stražišča pri Kranju s kontoristino Hildegarde Doleč iz Kranja, gozdni delavec Janez Gladek z gospodinjsko pomočnico Antonijo Folker, oba iz Grenc, cevijar Janez Jenko iz Spodnjega Brnika s tovarniško delavko Marijo Janez iz Srednje vasi, posestnik iz Vašča Janez Alič s poljsko delavko Marijo Jagodic iz Brega, poljski delavec Jože Jeraj s poljsko delavko Marijo Habat, oba iz Mavčiče, tovarniški delavec Pavel Cadež z gospodinjsko pomočnico Alojzijo Hafner, oba iz Binklja, pomožni policični Ludvik Mohorič iz Gorenje vasi s hišno pomočnico Franciško Vohino s Trate in klučavnikom Franc Kremžar z zasebno uradnico Ivanko Pritekel, oba iz St. Vida.

Bartoli novi nosilec rdeče majice

Kakor smo že v prvem poročilu o poteku nedeljske kolesarske dirke predvidevali, je prešla rdeča majica kot znak najboljšega v skupni oceni za prvaka vojne krožne dirke po Italiji na Bartali. Vrstni red prve šestorice je naslednji: 1. Bartali 17 točk, 2. Leoni 16, 3. Favalli 16, 4. Bajlo 14, 5. Bizzzi 14 in 6. Ortelli 10 točk.

Bartali je znan dirkač in se je zlasti proslavil, ko je l. 1938 zmagal v težavnem »Tour de France«. Med tridesetimi dosedanjimi zmagovalci »Tour de France« je Bartali po povprečni hitrosti na uro na tretjem mestu. 4694 km dolgo progo je prevozel v 148 urah, 29 minutah in 12 sekundah ali s povprečno hitrostjo 31.560 km na uro. Boljši od njega in najboljši doslej je bil Belgičec Maes, ki je zmagal l. 1940. Vozil je s povprečno hitrostjo 31.969 km na uro. Na drugem mestu je Francoz Lapebie, ki je zmagal l. 1937 s povprečno hitrostjo 31.741 km na uro.

Hägg in Anderson pojeda v Ameriko

Klub večkratnim zanikanjem trdi najnovejša vest iz Stockholm-a, da sta Haegg in Anderson zaključila svojo evropsko lahkoatletsko kariero. Odpotovala bosta v Ameriko, da pokazata svoje sposobnosti. Seveda za dobro valuto. Potovanje nastopita z dovoljenjem švedske lahkoatletske zveze. Prve dni oktobra ju bo parnik odpeljal iz Lizbone.

Bartoli novi nosilec rdeče majice

Kakor smo že v prvem poročilu o poteku nedeljske kolesarske dirke predvidevali, je prešla rdeča majica kot znak najboljšega v skupni oceni za prvaka vojne krožne dirke po Italiji na Bartali. Vrstni red prve šestorice je naslednji: 1. Bartali 17 točk, 2. Leoni 16, 3. Favalli 16, 4. Bajlo 14, 5. Bizzzi 14 in 6. Ortelli 10 točk.

Bartali je znan dirkač in se je zlasti proslavil, ko je l. 1938 zmagal v težavnem »Tour de France«. Med tridesetimi dosedanjimi zmagovalci »Tour de France« je Bartali po povprečni hitrosti na uro na tretjem mestu. 4694 km dolgo progo je prevozel v 148 urah, 29 minutah in 12 sekundah ali s povprečno hitrostjo 31.560 km na uro. Boljši od njega in najboljši doslej je bil Belgičec Maes, ki je zmagal l. 1940. Vozil je s povprečno hitrostjo 31.969 km na uro. Na drugem mestu je Francoz Lapebie, ki je zmagal l. 1937 s povprečno hitrostjo 31.741 km na uro.

Hrvatski plavalci zaželeni gostje

Po odličnem uspehu proti nemški plavalki reprezentanci se za hrvatske plavalec zanimajo vse bližnje plavalne zvezze. Najprej so brzojavili Madžari, ki so želeli, da bi Hrvati gostovali v Budimpešti že minulo soboto in nedeljo, 12. in 13. t. m. gostujejo hrvatski plavalci v Sofiji, prihodnji mesec pa bo na Dunaju plavali dvoboje Dunaj-Zagreb. Končno je na sporedno letosno sezono še revanžno tekmovanje med hrvatskimi in slovaškimi plavalkami.

Kakor smo že zapisali, je bil največji junak na plavalnem dvoboju z Nemčijo Miloslavč, ki je postavil tri izvrstne nove hrvatske rekorde. Miloslavč je star konaj 18 let in mu obetajo še lepo bodočnost. Rezultati mednarodne vrednosti je dosegel v

na Gorenjskem bi morali biti vzor vsemu prebivalstvu.

Nesreča. 18letni sin železostrugarje Cirila Crnca s Čurncu je med igrami tako nesrečno padel, da si je zlomil levo nadležtnico. Prvo pomoč mu je nudil dr. Pintar, potem so ga prepeljali v bolnico na Golniku.

Sava naplavila truplo neznanega moškega. Blizu Čurnca je Sava nedavno naplavila truplo okrog 50 let starega moškega. Mrtev je meril 180 cm, bil je širok 10 plec, rjavih las, imel je rjave pristrizene

brke, košate rjave obrvi, v zgornji čeljusti so mu manjkali podocniki, v spodnji pa tudi več zob. Na sebi je imel siv telovnik, sive hlače, molre spodnje hlače iz barhenta in rdečkasto progasto srajco tudi iz barhenta. Truplo je ležalo v vodi kake štiri tedne.

VZROK

Prej ko sva bila zaročena, si me vedno držal za roko, zdaj, ko sva mož in žena, ti pa to nikoli ne pride na misel.

Da, pri vas doma imate klavir.

Izpred okrožnega sodišča

Predelan izsiljevalec in tat Franc Blaž obsojen na 3 leta robije — Nobeno izsiljevanje mu na srečo ni uspelo

Ljubljana, 10. septembra

V sredo dopoldne je v razpravi tvorani okrožnem kazenskem sodišču razpravljali mali kazenski senat pod predsedstvom dr. Julija Felaherja. V senatu sta sodelovali sas Ivan Brelih in Anton Sporn. Obtožnico je zastopal državni tožilec dr. Hinko Luhovnik. Sodniki so se med drugim bavili tudi s hudo obtožnico, ki jo je državno tožilstvo vložilo zoper 42letnega v Ljubljani rojenega samskega strojnika Franca Blaža, ki je brez premoženja in je bil že 11 kaznovan. Zadnjič je bil obsojen l. 1936 na 2 leti in 6 mesecov robije in je kaznen odsek v mariborski kaznilični. Obtožnica je Blažu očitala dve zločinstvi izsiljevanja po § 31, 330, prestopek po § 132, da se je protipravno izdal za državnega uslužbenca, prestopek izsiljevanja po § 31, 329 in zločinstvo tativne in zločinstvo tativne po § 314 in 315 kz. Obtožnica je branil ex offo dr. Vladimir Kreč.

Franc Blaž, ki je visoke, suhljate postave in nosi brado, je zadnjo kazeno prestat l. 1939, nakar se je vrnil v Ljubljano. Kako se je preživeljal, ni znano; vemo le, da je živel skupno z neko ločenko J. V. Dne 20. junija t.i. je napisal pismo na mesevarje ženo Marijo Ocvirkovo, katere mož je bil tedaj neznan kje odšoten. Blaž je v pismu in imenu njenega moža zahteval od Ocvirkove, naj izroči donašalki 8560 lir, ker mu je sicer odmerjen samo še par ur življenja. Nevarnost da gre za grozni tudi in vsej družini. Pismo je zapetečeno izročil svoji priležnici J. V. in ta je obiskala Ocvirkovo. Izsiljevanje ni uspelo, ker je Ocvirkova na srečo spoznala, da podpis ni možen. Odklonila je izplačilo in donašalko odgovornemu. Ta se je kasneje z istim pismom, h kateremu je Blaž pripisal nek dostavek, še enkrat vrnila, toda tudi tokrat brez uspeha.

Ko je Blaž videl, da tako nič ne odpravi, je dva dni nato priselil Ocvirkovi samoblečen v uniformo organa finančne kontrole. Da bi ga v Ocvirkovo ne spoznala, je imel glavo vso povezano, tako da je bilo videti le oči. Blaž je Ocvirkovi rekel, da mora pregledati poselske knjige in zapuščinske račune njene tašče. Ker je bila Ocvirkova prepričana, da ima dejansko opravka z organom finančne kontrole, mu je zahtevalo listine da na vpopled. Pri tej priložnosti je Blaž, ki je bil sam v sobi, prekopiral podpis moža Ocvirkove, nakar je že zgoraj omenjeno pismo s prekopiranim podpisom znova predložil Ocvirkovi. Ta je po številki zahtevane vso in se je prekopiranem podpisom spoznala, da ima ponovno opravka sprejeti izsiljevalcem. Blaž je ji še ustno rekel, da je svačerne že ustreljen, tista ženska, ki je prvič prinesla pismo, da je tudi ustreljena, ker je prisla pol ure prepozno, njega samega pa da so obstrelili. Tako je Ocvirkova zatrudnila vedela, da ima zopet opravko z oblastjo, zvezda, da je skriti prekopiranem podpisom znova predložil Ocvirkovi. Ta je po številki zahtevane vso in se je prekopiranem podpisom spoznala, da ima ponovno opravka sprejeti izsiljevalcem. Blaž je ji še ustno rekel, da je svačerne že ustreljen, tista ženska, ki je prvič prinesla pismo, da je tudi ustreljena, ker je prisla pol ure prepozno, njega samega pa da so obstrelili. Tako je Ocvirkova zatrudnila vedela, da ima zopet opravko z oblastjo, zvezda, da je skriti prekopiranem podpisom znova predložil Ocvirkovi. Ta je po številki zahtevane vso in se je prekopiranem podpisom spoznala, da ima ponovno opravka sprejeti izsiljevalcem. Blaž je ji še ustno rekel, da je svačerne že ustreljen, tista ženska, ki je prvič prinesla pismo, da je tudi ustreljena, ker je prisla pol ure prepozno, njega samega pa da so obstrelili. Tako je Ocvirkova zatrudnila vedela, da ima zopet opravko z oblastjo, zvezda, da je skriti prekopiranem podpisom znova predložil Ocvirkovi. Ta je po številki zahtevane vso in se je prekopiranem podpisom spoznala, da ima ponovno opravka sprejeti izsiljevalcem. Blaž je ji še ustno rekel, da je svačerne že ustreljen, tista ženska, ki je prvič prinesla pismo, da je tudi ustreljena, ker je prisla pol ure prepozno, njega samega pa da so obstrelili. Tako je Ocvirkova zatrudnila vedela, da ima zopet opravko z oblastjo, zvezda, da je skriti prekopiranem podpisom znova predložil Ocvirkovi. Ta je po številki zahtevane vso in se je prekopiranem podpisom spoznala, da ima ponovno opravka sprejeti izsiljevalcem. Blaž je ji še ustno rekel, da je svačerne že ustreljen, tista ženska, ki je prvič prinesla pismo, da je tudi ustreljena, ker je prisla pol ure prepozno, njega samega pa da so obstrelili. Tako je Ocvirkova zatrudnila vedela, da ima zopet opravko z oblastjo, zvezda, da je skriti prekopiranem podpisom znova predložil Ocvirkovi. Ta je po številki zahtevane vso in se je prekopiranem podpisom spoznala, da ima ponovno opravka sprejeti izsiljevalcem. Blaž je ji še ustno rekel, da je svačerne že ustreljen, tista ženska, ki je prvič prinesla pismo, da je tudi ustreljena, ker je prisla pol ure prepozno, njega samega pa da so obstrelili. Tako je Ocvirkova zatrudnila vedela, da ima zopet opravko z oblastjo, zvezda, da je skriti prekopiranem podpisom znova predložil Ocvirkovi. Ta je po številki zahtevane vso in se je prekopiranem podpisom spoznala, da ima ponovno opravka sprejeti izsiljevalcem. Blaž je ji še ustno rekel, da je svačerne že ustreljen, tista ženska, ki je prvič prinesla pismo, da je tudi ustreljena, ker je prisla pol ure prepozno, njega samega pa da so obstrelili. Tako je Ocvirkova zatrudnila vedela, da ima zopet opravko z oblastjo, zvezda, da je skriti prekopiranem podpisom znova predložil Ocvirkovi. Ta je po številki zahtevane vso in se je prekopiranem podpisom spoznala, da ima ponovno opravka sprejeti izsiljevalcem. Blaž je ji še ustno rekel, da je svačerne že ustreljen, tista ženska, ki je prvič prinesla pismo, da je tudi ustreljena, ker je prisla pol ure prepozno, njega samega pa da so obstrelili. Tako je Ocvirkova zatrudnila vedela, da ima zopet opravko z oblastjo

Naši kiparji in slikarji ter Ivan Cankar

Prva številka „Umetnosti“ novega letnika je posvečena v večjem delu slikarskim in kiparskim portretom Ivana Cankarja, ki je bil v mladih letih tudi sam izvrstni slikar

Ljubljana, 10. septembra

Da je pisatelj Ivan Cankar eden izmed vrhuncov slovenskega leposlovja, je danes znano vsakemu Slovencu, manj vemo o njem kot slikarju odnosno risarju. Cankar je bil izvrstni risar in zlasti v mladih letih se je aktivno zanimal za upodabljajočo umetnost. Tako tvoril njegovo žal se ne zbrano zapuščino tudi nekaj risarskih listov iz študentovskih let. Ti listi so za mlada leta njihovega tvorca tako izvrstni, da upravljeno sklepamo, da bi Ivan Cankar, če bi se bil posvetil slikarstvu, postal tudi izvrstni slikar. Krenil je drugo pot in obogatil slovensko leposlovje. Toda z upodabljajočo umetnostjo je ohranil najtejnje stike, saj se je rad družil z našimi umetniki in v svojih delih razmišljal o njem.

Za Cankarja so se zanimali tudi naši umetniki. Za časa njegovega življenja so ga po naravi upodobili le nekateri. Večini so služilo za predlogo njegove fotografije, zlasti po smrti. Ko je poseben odbor razpisal natečaj za postavitev njegovega spomenika na Vrhniku, je prejel 21 osnutkov za figurarno upodobitev pisatelja. Nedvomno je, da bo karakteristična postava Cankarja in njegova zunanjost še v budōci zanimala naše umetnike in da bo slikarski ali kiparski portret napomembnejšega predstavnika slovenske proze problem, pri katerev se bo vsak naš umetnik rad ustavil.

Pravkar smo prejeli prvo trojno številko novega letnika »Umetnosti«, ki vstopa že v sedmo leto izhajanja. Vloga in pomen »Umetnosti« sta bili že večkrat poučarjeni in obelženi in jo revija vredna pozornosti vseh inteligenčnih pripadnikov našega kroga že zaradi njenega kulturnega poštanstva. »Umetnost« se te svoje funkcije dobro zaveda in nudi svojim čitalcem vedno kakovostno gradivo, bodisi kronistične bodisi leposlovnost znanstvene vsebine. Letosnji uvodni zvezek je na primer zelo posrečeno zbral in pričel kot ilustrativno gradivo slike in osnutke za kipe Ivana Cankarja, kjer so si ga zamislili naši umetniki. »Umetnost« je razne upodobitve Cankarja in spomine umetnikov na njega priobčila že prej, na primer v lanskem letniku, sedaj pa je zbrala izredno mnogo materiala, tako da bi mogli to številko vsaj ilustrativno imenovati Cankarjevo. Cankarju sta posvečena tudi dva članka, in sicer o dveh njegovih neznanih risbah in Martina Benčinu: Upodobitev Ivana Cankarja.

Risbi, ki ju je napravil Ivan Cankar kot sedmošolec, predstavljata njegovo prijateljico Stanko Žarnikovo, druga pa njenega očeta. Obe očitujeta veliko nadarjenost mladega pisatelja za risarsko in slikarske probleme. Sedaj ju hrani Ruša Makotova iz Ljubljane. Upodobitev Ivana Cankarja po naših slikarjih in kiparjih so že znane. Z njimi so se bavili zlasti Henrik Smrekar, France Podrekar, Maksim Gaspari, kipar Repič, slikar Franke, Miha Maleš, Olaf Globičnik, Nikolaj Pintar, Jozef Jurkovič, Lojze Dolinar, Peter Loboda, Tone Kralj, Tine Kos in drugi. Sedaj pa so v zasebnih

štirih člankov zaključujejo Cezannevo in Picassojevo misli o umetnosti. Sledi obširna kronika »Iz umetniškega sveta«, kjer so v kratkih sestavkih zabeleženi domači in tujih dogodki in pojavi na področju umetnosti. Tudi strani obzornika krasijo številne slike, med njimi pa najnovješti risbi Nikolaja Pintara, dve celostni fotografski Goršetovih letosnjih del in Goršetovo portretiranje neke gospo na zadnjih razstavah v Japonskem paviljonu.

Številko zaključuje priloga »Živa njiva«, v kateri so uvrščene pesmi R. Gornika, Marija Skalana, Janka Samca, Leopolda Staneka, Vere Remčeve in Katarine Špureve. Sledita so dve strani duhovitih afizorijev najpomembnejših človeških mislecev in pismatov.

Obliskovno je »Umetnost« ohranila svojo prejšnjo zunanjo, ki je že splošno znana in priljubljena. Tisk je kakor vedno oskrbel Narodna tiskarna in ustrezna vsem kakovostnim zahtevam.

DNEVNE VESTI

Na polju slave je padel na afriškem bojišču vozač tanka Natale Civera, star 22 let, rodom iz Segnana pri Milatu. Pojnik je vzrastel v fašističnih organizacijah. Pri Marsu Matruhu je umrl junaški smrti višji kipar Cecilij Tolasi, rodom iz Creme, star 28 let. Pokopali so ga pri El Fuki. Na polju slave sta padla 23letni Anton Pavan, rodom iz Milana in 22letni Libero Galli, trdi roli in Milana. Galli se je bojeval tudi na francoskem in grškem bojišču.

Italijanska gospodarska delegacija v Budimpešti. V Budimpešti je prispevala italijanska gospodarska delegacija pod vodstvom ekse Gianninija. Delegacija se bo pogajala z madžarskimi gospodarskimi predstavniki o izpolnitvi obojestranskih izmenjav in se tesnejšega gospodarsko finančnega sodelovanja.

— Blagoslovitev novega svetišča. Skof Savone je blagoslovil novo svetišče »Pri petih zvonikih« v frakciji Pertti pri mestu Finale Ligure. Novo svetišče je posvečeno spomini junakom, ki so padli v zračnih bitkah. Blagoslovitev so prisostvovali Vzvezni tajnik ter drugi predstavniki vojaških in civilnih oblastev ter stranke.

— Nov plesovalni uspeh v skupini Marmolada. Znana planica v plezalca Gino Piseno in Hektor Castiglioni sta kot prva obvladala strmo južno steno vrha Pizza Serauta (3035 m). Plezalna tura, ki so se je svojata zmanjšali slovitici mednarodnega imena, je terjala dva dne vzdoljne plezanje in s prenočevanjem na temen prostoru 700 m visoke stene. Razen tega sta obe plesovalci akademika otvorila novo pot na omenjeno skupino Maiolada d' Ombretta, ki terja šest in pol ure neprestanega plezanja.

— Smrtonosna baca pobesneli mule. 65letni kinometvalec Josip Federico iz kraja Petralia Sottana pri Palermu je sredi poljskega dela postal žrtev pobesnelosti lastne mule, ki ga je brcnila v trebuh s takso silo, da je nasreči kmetovalec kmalu nato podlegel za poškodbami.

— Strela ubila 14 letnega dečka. V Agiri pri Palermu je nastalo neurje ravno ob času najbolj živahnega sejma. Bliskalo, grmelo in treskovalo je vse naokoli. Strela je opazila 14 letnega Pidona Antonina, ki je bil pri prti mrtve.

— Huda ura nad Milanom. Po večnem zaporedni sopariči in vročini je zadnjalo nad Milanom silovito neurje, ki je povzročilo stvarno škodo, ki pa k srči ni terjalo človeških žrtev. Treščilo je na več krajih po večini v nekatere transformatorje, potem v dva senika in v neko mizarško delavnico. Milanki gasilci so takoj odstranili nevarnost nadaljnega razširjenja ognja. Ponokod je bil tramvajski promet za nekaj čas prekinjen.

— Strela ubila gospodarja in mesga. 36letni kinometvalec Merlino Gentile iz Ormeje se je vratil s planine z oslom, ki je bil vprežen v voziček, načrtovan s senom. Zajelo ga je neurje. V kraju Castello di

lasti slikarja Ivana Vavpotiča odkrili še tri nove, doslej neznane podobe Ivana Cankarja, ki jih stekar hrani kot dragocen spomin na prijatelja iz mladih let. Dve sta nastali na Dunaju leta 1902 in je upodobljen pisateljev obraz. Tretja pa je spomin na Cankarjevo kratko vojaško službovanje leta 1916 pri »Kranjskih Janežih« v Judenburgu. Ena izmed teh podob je pričetena številki kot umetniška priloga na bočnem papirju.

Na uvodnem mestu nove številke »Umetnosti« je priobčen članek dr. Franja Šijanca o najnovještem delu slikarja Sedeja, zidni freski »Zlatoroge«, in Maleševem slikanem steklu »Sv. Kozma in Damjan«. Prva krasteno verando neke zasebne hiše, Maleševa kompozicija pa je vložena kot okno v Slajmerjevem domu. Pisc se podrobno bavi z obema dekorativnima umetninskima, ki sta tako idejno kakor tehnično zanimivi in zaslužita, da bi ju spoznal širši krog ljubiteljev umetnosti. V tej zvezki je urednik Martin Benčin priobčil kratke informativne članek o tehnični slikarstvu na steklu, ki datira iz starokrščanskega srednjega veka v dobi Konstantina. K članku spada obilino ilustracijsko gradivo; objavljeni sta obe opisani deli, deloma tudi v detajlu, in s celo vrsto slikanih stekel tujih, zlasti francoskih slikarjev.

Josip Ciril Oblak je kot odlomek filozofskega dela »Knjige popotnika« priobčil posebno »Poglavlje o barvah«. Goethe in Newton sta dve imeni, ki sta tesno povezani s pojmovanjem barv. Prvi se je pečal z njimi kot prirodošlovec na pragu filozofije, drugi pa kot fizik. Vsak obeh velikanov je postavil svojo teorijo o barvah Goethejev nauk sloni predvsem na duhovnem. On glede barve kot na dušesloven pojem, njegov nauk je nauk o človeških čutih. Newton pa gleda barve snovno ne glede na človeško oko in čut vida, torej zgoj kot prirodošvec in materialist. Zajemajoč iz obeh virov, je pisek spremeno postavil pred čitalatelje vprašanje, kaj so barve ter mu pomaga vas, da približnega odgovora v najbistvenejšim doganjani — Goetheju in Newtonu.

Vrsto člankov zaključujejo Cezannevo in Picassojevo misli o umetnosti. Sledi obširna kronika »Iz umetniškega sveta«, kjer so v kratkih sestavkih zabeleženi domači in tujih dogodki in pojavi na področju umetnosti. Tudi strani obzornika krasijo številne slike, med njimi pa najnovješti risbi Nikolaja Pintara, dve celostni fotografski Goršetovih letosnjih del in Goršetovo portretiranje neke gospo na zadnjih razstavah v Japonskem paviljonu.

Številko zaključuje priloga »Živa njiva«, v kateri so uvrščene pesmi R. Gornika, Marija Skalana, Janka Samca, Leopolda Staneka, Vere Remčeve in Katarine Špureve. Sledita so dve strani duhovitih afizorijev najpomembnejših človeških mislecev in pismatov.

Obliskovno je »Umetnost« ohranila svojo prejšnjo zunanjo, ki je že splošno znana in priljubljena. Tisk je kakor vedno oskrbel Narodna tiskarna in ustrezna vsem kakovostnim zahtevam.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15. ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA TELEF. 23-61

Zacetek filmske sezone!

Pevski film z najnovejšo popevko

»HOČEM ŽIVETI TAKO«

Teorist Ferruccio Tagliavini poje arje in raznih oper. Igralcii: Carlo Campanini, Silvana Jachino.

KINO UNION TELEFON 22-21

Na bienalu v Benetkah s prvo nagrado za režijo nagrajeni film

KOMEDIANTI

V glavnih vlogah: Hilde Krahl, K. Dorisch, Gustav Diessl itd.

KINO SLOGA TELEF. 27-30

Briljantna družabna komedija

IZGINULI IGRALEC

V glavnih vlogah: Vivi Gioi, Stefano Sibaldi in Maria Mercader.

Režija: Luigi Zampa

okusni. Ker je to sušenje najcenejše, bo vsem gospodinjam prav dobrodošlo, zato se pa tudi prav naglo uveljavlja. Sicer je sušenje sadja in sočiva na plinu tudi v našem mestu že dalj časa znano, vendar so na plinu sušili sadje in sočiva, posebno pa gove samo veliki trgovci. Sele vojni časi, ki so gospodinji zahtevali vsestransko varčnost ter čim večje zaloge živil, kar nam v mirnih časih ni bilo treba, so tudi gospodinjstva začela bolj sušiti sadje ter je razstavljena malo sušinica na plin kakor naročena za malo gospodinjstva, saj je najcenejša priprava enakomerno in rezno lepo posuši vse ono, česar nam nudi sedaj sadjar v obilici.

— **lj Potoki uslužajo.** Precej potokov je že povsem suhih, ker traža suša tako dolgo. Skoraj povsem suhe so pa tudi struge nekaterih rečic, n. pr. Glince. Vode je le toliko, da zastaja v tolminčkih. Letos so naši kopalcii cenili tudi Glinico, a zadnje čase ni bilo v nji več niti toliko vode, da bi sti v njih lahko pošteno zmočili noge. Pred dnevi so delavci začeli čistiti strugo in popravljati obrežja, ki jih je voda na nekaterih krajinah močno raztrigala. V strugi so pridobili tudi precej dobrega peska.

— **lj Boj s prahom.** Mestni skropilni avtomobil ne more zmagovati sam vsega dela, saj dolžina ljubljanskih cest znaša več sto kilometrov. Zato je razumljivo, da morajo tudi voziti z njimi precej hitro, tako da ne morejo poškropiti prahske cestice. Precej cest poškropitev temeljite s tramvajskim skropilnim vozom. Razumljivo je, da ne morejo povsod dobro poškropiti tudi hodnikov, ki so marsikije precej prahni. Prav bi bilo, če bi posamezni hišni posetniki poškropili za skropiljenje na hodnikih pred svojimi hišami, saj bi to koristito predvsem njim. — Zaradi nenavadne susete je letos pršen tudi Tivoli. Trava je tu in tam že požgana. Vrtnarji morajo stalno zalihati cvetju in škripe tudi poti, česar jim navadno ni bilo treba.

— **lj Dežja se vedno ne bo?** Zaman smo pričakoval, da dež včeraj in upal dav, da se bo vreme spremenilo. Zračni tlak je še vedno precej visok in kaže, da se bodo obliki zoperi razprtli. Temperatura je še vedno sorazmerno visoka za septembra. Včeraj je značila najvišja dnevna temperatura v Zvezdi 25,4°, davi pa je bila najnižja 12,8°. Dosej je bil najnižajši dan in v tem mesecu je bil najnižajši dan značila 23,2°.

— **lj Najmanjši pridevolec krompirja** je sporoča mestni gospodarski urad, naj oddajo izpolnjene prijave pridevolec v petka 11. t. m. v sobi št. 35. II. nadstropje v Beethovenovi ulici št. 7, da jim bo mogeče o pravem času dostaviti živilske nakaznice s črkami za krompirje za mesec oktober, seveda pa samo tedaj, in onim, ki so naznani, koliko krompirja so zasadili in če je njihov pridevolec krompirja takoj majhen, da bodo upravljeno presoli za živilske nakaznice z odrežki za krompir.

— **lj Drž. tehnična srednja šola v Ljubljani.** Popravni v razredni izpitih se bodo pričeli v sredo, dne 16. septembra t. l. in se bodo vršili po razporedu, ki je objavljen v šolski veži (Gorupova ulica št. 10).

— **lj Skupina šoferjev pokrajske dežavske zveze** sporoča članstvo v vsem ostalem šoferjem, da ima svoje uradne ure vsak torek in petek ob 10. do 12. v tajništvu industrijskega oddelka PDZ, Izven tege časa naj se šoferji obrabljajo za vse informacije na tajništvu industrijskega oddelka v Pokrajski dežavski zvezi, I. nadstropje, soba št. 5, kjer lahko vplačajo tudi članske prispivek. Skupina šoferjev PDZ.

— **lj Zaradi Valvasorjevega trga, Dolničarje in Peterlenove ulice** je bilo zadnje čase precej pisanja, ker teh ulic po uličnih tablah res ni bilo mogoče najti. Menda je Valvasorjev trg dosti označen s spomenikom tega velikega moža na trgu pred muzejem, prav tako je pa tudi na hišnih tablicah okrog Valvasorjevega spomenika »Valvasorjev trg«. Tudi Peterlenova ulica za univerzo ni nikdo črtil ali prekrstil, saj ob Vegovi ulici na poslopju vsečuščiča vidi ulična tabla z napisom »Peterlenova ulica«, poleg pa tudi tako hišna tablica na hiši št. 1. Res smo pa še pred kratkim v Ljubljani po pomoti imeli dve Semeniški ulici, namreč pravo Semeniško ulico med stolnicino in stolnim semeniščem, kjer je ljudska knjigarna, prav tako so visele tablice z napisom »Semeniška ulica« tudi v ulici med stolnicino in semeniščem. Sedaj je to popravljeno in graditelj stolnice, prošt Dolničar ter val njegovi znateni sorodniki so spet na pravem prostoru dobili počaščenje slavnega imena Dolničarjev vsaj s hišno tablico na semenišču,

— **lj Popust mestnim uslužbenecem na električni cesti** leži dovolila mestna uprava. Po dogovoru mestne občine s tramvajsko družbo bodo vsi mestni uslužbenec odsljihko lahko dobili mesečne karte po 20 lire predvsem za vožnjo od doma do urada in nazaj. Ker velik del uslužbenstva stanuje na tudi od svojih poslovnih prostorov, bodo pri tej ugodnosti priznani precej hoje, obutve in čevlji.

— **lj Spored Rupovega violinskega koncerta**, ki bo jutri v petek zvezč ob pol 7. uri v veliki

Propelerji namesto lokomotiv

Vlak bodočnosti bo vozil s hitrostjo 300 do 350 km na uro

Clovek se kar ne more ubraniti smeha, če pomisli na prve vlake, ki so vozili s hitrostjo 30 km na uro in jih primerjaj s sedanjimi eksprezimi ali motorimi. S to brzino je bila sticer potisnjena poštna kočja daleč v ozadje, toda potovanje je še vedno zahtevalo mnogo časa. Okrog leta 1850 je vozil vlak iz Berlinja do Hamburga 8 ur, od Berlinja do Amsterdama pa 36 ur. Od Berlinja do Dunaja je trajala vožnja z vlakom 32,5, do Kölna pa 23,5 ure. Prvi brzovlak v Nemčiji je vozil od Berlinja do Kölna 16 ur. To je bila že povprečna hitrost blizu 40 km na uro, kar se je zdelo ljudem v onih časih nekaj izrednega.

Zdaj, ko letajo nad našimi glavami, tata se nam seveda zdi ta hitrost zelo skromna, vendar pa tvori podlago velikih uspehov, ki jih hoče doseči moderna tehnika v železniškem prometu že v bližnjem bodočnosti. V tem pogledu so že pripravljeni naravnosti fantastični načrti. Vlaki naj bi dobili namest lokomotiv propelerje ali Dieslove motorje odsnosno parne turbine, bo iz lahke krovine in v njem bo prostora za 150 do 200 potnikov. Tračnice, po katerih bodo vozili, bodo nagnjene na znotraj približno za 30°. Oblike vagonov bo tak, da bo zračni odpor čim manjši. Prosto vrteča se kolesa bodo primerno nagnjena na znotraj in na rejena boda tako, da vlak ne bo mogel skočiti s tira. Mrtva teža znaša zdaj na železnici še vedno okrog 1000 kg na vsak sedež. Pri novih vagonih bo pa znašala največ 100 kg in zato bodo lahko vozili ti najmodernejsi vlaki tudi po klancih z neznamjano brzino.

Seveda bodo potreben za take vlake načini v ta namen narejeni tiri, pri katerih bo odpadla vsaka ovira in motnja, ki nastane na normalnih tirkah zaradi tovornjava in prometa na manjše razdalje. Gotove železniške proge bodo določena samo za take vlake. Profesor Wiesinger (Zürich) predlaže za promet z najhitrejšimi vlaki napol gorske železnice, ki bi z njimi lepotu pokrajine ne bila motena. Po visokih jelekcijskih mostovih bi bile te železnice speljane daleč v velika mesta. Njihovi nosilni stebri naj bi stali po možnosti na zelenih pasovih državnih avtomobilskih cest. Uresničenje teh načrtov bi pomenulo, da bi se velika evropska mesta praktično približala drugu drugemu za več tisoč kilometrov.

2,500.000 tjuhnov

se je zaredilo

od leta 1911 v vodah okrog Pribylovin otokov

V toku so ustanovili v sporazumu s kmetijskim ministrstvom družbo za izkorisčanje morskih živali. Družba je dobila pravico loviti tjuhne v vodah severno od Japonske tja do Kamčatke. Leta 1911. je bila sklenjena med Japonsko, Kanado, Ameriko in Rusijo pogoda, po kateri je bilo prepovedano loviti v teh vodah tjuhne. Zato so se zelo razmnožili in zdaj jih celo na 2,500.000. Tjuhni pa delajo ogromno škodo, ker uničujejo losose in morske potrivi. Ker je bila lani v oktobru ta pogoljna odpovedana, je japonsko kmetijsko ministrstvo sklenilo obnoviti lov na tjuhne. Njihove kože se bodo porabile v vojaške in druge svrhe, meso pa za dodatno hrano japonskega prebivalstva.

Sredi Beringovega morja ob obali Aljanske leže k Aleutom spajajoči Pribylovski otoki, ki so zdaj tudi v področju japonske moči. Ta skupina otokov krije tri četrtine svetovne porabe tjuhnovih kož. Tu se namreč zbirajo v poletnih mesecih ogromna krdebla tjuhnov. Na Pribylovinih otokih so pobili letno 60.000 tjuhnov, čigih kože so moralni izročiti po pogodbi iz leta 1911. po 15% Japonski in Angliji. Ubitijo pa samo samec, ki za razmnoževanje še ne splohajo v poštev, ker še niso splošno dozoreli.

Pribylove otoke je odkril neki ruski pomorski, ki jim je dal tudi ime. Ko so Američani leta 1867. kupili Aljasko, so prevzeli tudi te otroke. Plačali so za njih 1000 dolarjev, dñihodki so pa imeli od njih v 75 letih nad 15.000.000 dolarjev.

Kupčija je bila torej prav dobra. V začetku maja priplavajo k otokom prvi samci in se naselijo v tisočih ob obali. Pozneje priplavajo za njimi še samice. Vsak samec zasede določen prostor, ki ga živilo branji pred novo došlimi. Kravni spopadi med tjuhni niso nič posebnega. Samci čakajo na samice mesec dni, ne da bi ta čas kaj jedi. Ko pa priplavajo za njimi samice, kar potone od veselja. Samice so gladke, sloke, dobrodušne živali, mnogo manjše od samcev. Samec je približno šestkrat tako velik kakor samica.

Samica vrža samo enega, s črno dlako poraščenega mladiča v velikosti podgane. Pogled na obalo je v tem času edinstven. Kamor seže oko, same samice z mladiči in samci, ki se srdo boje. Vsak samec si prizadeva držati svojo družino skupaj, samice z mladiči bi pa radi hodili na izpred viližnja okolico. Tuli tu se lepo kaže ženska narava. Nekoč so opazovali samca, ki se je spustil v boj štiridesetkrat. Bil je že ves okrvavljen, eno oko je bil izgubil in nasprotnik mu je bil zadal mnogo globokih ran, vendar je pa ostal v svojem reviru gospodar nad svojimi petnajstimi samicami in njihovimi mladiči. Naravnost presenetljiva je, da samci nikoli ne povajajo nobenega mladiča, čeprav se prekopačajo in bore kar povpreč in čeprav so vsaj na videz zelo okorni. Pomisliš pa moramo tudi, da so zelo težki, saj tehta eden 200 do 300 kg. Mladiči so stari večkrat v smrtni nevarnosti, toda samci dobro pazijo na nje, da nobenega ne zaduše. V zidu

valskem svetu so tjuhni naravnost vzorno skrbni očetje in zakonski može.

Po borbi, ki traja vsako leto več tednov, so samci vsi izčrpani in končno se pomire. Potem odplavajo samice po več kilometrov dalje v morje, kjer ščelo hrano, čez nekaj dni se pa zopet vrnejo, da podajo mladičev. Vsaka mati spozna svojega mladiča po glasu, čeprav mekeč istočasno na deset tisoč mladičev. Samci, ki so pokriti ob prihodu z debelo plastjo maščobe, so podobni v poznejem poletju potupočim okostnjakom in levo se premetavajo po voji, kjer love ribe. Samice in mladiči jim sledi in kmalu ostanejo Pribylovi otoki zopet pusti in prazni.

Na Pribylovinih otokih prebiva okrog 400 domačinov, ki se pečajo z lovom na tjuhne in ki jih je poslala na otočeži nekaj ruska vlada. Pozneje so bili v službi Zedinjenih držav, ki so jim nujile hrano, obliko, stanovanja, Šole in zdravniško oskrbo. Za vsakega ujetega in odigrtega tjuhna je plačala Amerika 35 centov, kar je pa zelo malo. Lovci gredo med čredo mladičev tjuhnov in jih zapode v notranjost otočja, kjer jih pobijejo s kolji. Priden lovec pobije in odere v enem dnevu 15 tjuhnov. Kože se najprej nasole in povežejo v svežnje. Ob koncu sezone jih sortirajo po velikosti, potem jih pa zvežejo po dve in dve. Par tjuhnovih kož tehta do 12 kg. Za angleški trg namenjene kože prevajažajo z ladjami skozi Panamski prekop. V Ameriko namenjene so pa poslužiti prej v vajino zbiralnicu v St. Louisu, kjer so jih ustrojili in pobarvali. Neobdelana tjuhnova koža je samo lepa za oko, dočim je obdelana zelo dragoceno kruno. Tjuhnova dlaka je dveh različnih dolžin. Dolga se populi, kratka pa pobarva in sicer črno ali rjavo, da je po barvi podobna sobljui. Obdelane kože pridejo v svežnjih po 50 do 90 na dražbo.

Berlinska Filharmonija na turneji

Pod vodstvom profesorja Hansa Knapertsbuscha je odpotovala berlinska Filharmonija na turnejo po jugovzhodni Evropi, kjer priredevali več koncertov. Njena turneja se je pričela 5. in 6. t. m. v Krakovu. Sledi je nastopila v Bratislavu, Jurčičevi večeri priredevali koncert v Budimpešti. V petek nastopi v Kronštatu, v soboto v Bukarešti z Beethovenovim koncertom, v nedeljo pa priredevali v Bukarešti še en koncert, na katerem bo izvajal Erich Röhm Mozartov violinistični koncert v a-duru. 16., 18. in 19. t. m. bodo koncerti v Sofiji, 22., 23. in 24. t. m. pa v Atenah in sicer drugi za vojsko. V Beogradu nastopi berlinska Filharmonija dvakrat in sicer 27. t. m. z Beethovenovim koncertom, 28. t. m. pa priredevali koncertni večer za nemško vojsko. V Zagrebu priredevali Beethovenov večer 30. t. m. 1. oktobra pa bo turneja v Zagrebzu zaključena. Na sporedno so poleg Mozarta in Beethovna Haydn, Schubert, Schumann, Brahms, Liszt, Wagner, Richard Strauss in Pfitzner.

Rumunski pisatelji v Stockholm

V Stockholm je prispeval te dni večja skupina rumunskih pisateljev na poti na Finsko in vzhodno bojišče, kamor jih je povabilo finska vlada. V Stockholmu so sprejeli rumunske goste zastopniki vlade in novinarji.

Dopisnica, ki je romala 27 let

Alfred Laermann iz Ohligsa je prejel te dni dopisnico in lahko si mislilo njegovo presenečenje, ko je opazil, da jo je sam oddal na pošto. Kot vojak je leta 1915 postal dopisnico svojemu očetu iz Francije s prešnjo, naj mu pošlje na bojišče klobas in potic. Dopisnica se je bila takrat izgubila, med sedanjim vojno jo je pa našel neki nemški vojak in jo vrgel v nabiralnik, ne da bi opazil, da je bila napisana že pred 27 leti. Dopisnica je torej rabila polnih 27 let, da je prisla tja, kamor je bila namejena. Ni pa prisla v roke naslovniku, ker je ta čas umrl. Izročena je bila sinu, ki jo je bil namenil očetu. Klobas in potic mu pa nenesla na bojišče.

Nemško-slovaška pogodba

28. avgusta je stopila v veljavno nemško-slovaška pogodba o medsebojnem olajšanju diplomatskih in konzularnih stikov. Na temelju te pogodbe bodo poslanstva in konzulati obeh držav oprščeni pri uvozu in izvozu carin in vseh davkov.

Koliko je bila ura? Kdo ve? Večer se je vlekel brez konca in kraja; venomer isti obraz, venomer isti napev. Izralci bržda so zdaj pa zdaj stopili iz knjižnice, kakor da bi se puščavniki prikazali iz svojih celic, ter nekaj časa stali in gledali plesalcе, nato pa so se vrnili k svoji igri.

»Kakaj nekolič ne sedeš? Takšna si kakor mrlič,« mi je šepnila Beatrice na uho.

»Kar dobro mi je.«

Giles, ki mu je ličilo curkoma teklo po obrazu,

je prišel pome, uboga žrtev, ves potan pod svojim arabskim burnusom: »Pojdive gledat umetni ogenj na terasi.«

Vidim se, kako stojim na terasi in gledam igro raket, ki so se dvigale v višavo, pokale in padale nazaj. Nekjene v kotu je bila malo Klaris s kmečkim fantom s pristave; blaženo se je smehljala in vselej zavrsikalca, kadar se je kje ob njenem znoju petar da razbriznila v iskre.

»Pozor, tale je velika.« Giles je obrnil lice kvišku in odpril usta. »Glej, glej, kako leti. Vrlo! Imenitno!«

Počasni sik dvigajoče se rakete, tresk vzbuh, ploha smaragdnih zvezdic. Pohvalno mrmljanje med množico, radostni vzkliki, ploskanje z rokami.

Gospa v obliki lososje barve stoji v prvi vrsti, tesnobna napetost se ji zrcali na obrazu, za vsako zvezdo, ki se utrne, ima opazko: »Oh, kako krasno! In tale, glej, glej, kako je lepa... Oh, ta se ni razpolila... pozor, na nas bo padla... kaj pa delajo ti ljudje... Celo puščavniki so bili zapustili svoj

brlog in se pridružili plesalcem na terasi. Na tra-

tah je bilo vse črno ljudi. Zvezdna ploha jim je osvetljevala lica, obrnjena proti nebu.

Rake pa so neugnano švigači kvíšku, visoko kačor puščice, in nebo je bilo polno rdeče in zlate svetlobe, v kateri se je risal Manderley načik pravljčnemu gradu; ona so mu žarelka, sive zidove so polivali odsevi utrinjajočih se zvezd. Bil je začaran dom, porojen iz skrivnosti mračnih goščav. In ko se je utrinila poslednja raketa in je zamrla poslednji vrisik, se je noč, ki je bila pravkar še odeta v toliko lepotu, radi nasprotja zazdela človeku težka in blela, nebo pa podobno mrtaški odje. Gručne ljudi na tratih in po drevoredu so se razhajale. Kar nepričakovano je stopala na mesto živahnosti utrjenost in potrost. S praznimi obličji smo gledali drug drugega. Neka roka mi je ponudila kehliki pečega vina. Slišala sem hrljenje avtomobilov, ki so obreli drevored.

»Odhajati začenjam,« sem pomisli. »Hvala Bogu, odpravljajo se.« Dama v lososjerožnati obliki je porabila zmešnjavo, da si še nekaj priveže dušo. Toda precej časa je trajalo, preden je bila dvoranu prazna. Videla sem, da je dal Frank orkestru zamenjene. Občitala sem bila pod obokom nekih vrat, zraven gospoda, ki ga nisem poznala.

»Pa je bila res krasna veselica,« je dejal.

»Da,« sem odgovorila.

»Nikoli se še nisem tako zabaval.«

»To me veseli.«

»Molly se je neznansko jezila, ker ni mogla priti.«

»Res? Oh, škoda!«

Godba je zavzdignila »Auld Lang Syne.« Moj so-

Sovjetski rekruti, ki so jih naše čete zajele na področju Dona

Jesen — čas setve ozimine

Za letino sta važna pravilno gnojenje in pravočasna setev

Komaj je bilo požeto žito, že so morali kmetovalci misliti na novo setev. Vzorec ozimina zahteva dobre kmetovalce in spolno delo. Načinjevajo v poštev za ozimino, pove vsakemu kmetovalcu vrstni red poljskih pridelkov. Seveda se lahko v tem vrstnem redu to in ono izpremeni, zlasti tam, kjer je poljedelstvo intenzivno. V glavnem pa treba držati že davno določenega reda tudi v kmečkem delu.

Pravilno gnojenje

V splošnem bi nobeni ozimini ne smeli gnijeti z naravnim gnijenjem, ki ga dobivamo iz staj in svinjakov. Tak gnij naravnost skoduje ozimini. Mnogi kmetovalci pognojej njeve kjer je rastla detelja z naravnim gnijenjem in jih zasejejo z ozimino. To je pa povsem napacno. Zemlja, kjer hočemo pridelovati ozimino mora imeti nekaj redilnih snovi potrebnih za razvoj ozimine že v sebi. Deloma je pa treba take njive pognojiti z umetnim gnijenjem. Priprava semena, pognojitev njiv ter pravočasna skrbna obdelava in setev, to je neobhodno potrebno, če hočemo imeti dobro žetev. To velja za vse poljske pridelke, posebno pa za ozimino. Seveda je letina v veliki meri odvisna od vremena.

Ječmen

Med vsemi vrstami ozimine je treba najprej posjetiti ječmen. Ječmena bi ne smeli sejeti v višjih legah kjer je podnebje ostreške ker radi pozebe. Treba ga sejeti dovolj zgodaj, da je primočrast preden prisemni mraz. Tako lažje prestane zima. Ječmen je treba posjetiti v prvi polovici septembra. Poznejsa setev ni priporočljiva ker tak ječmen čez zimo navadno zgnije. Ječmena ne smemo sejeti pregorsto, sicer mu sneg in mirz tuli skodujeva. Na hektar ga zadostuje 150 do 130 kg.

Rž

Posebno skrb je treba posvetiti setvi rži. Tu se žal vedno znova dogaja, da sejejo kmetovalci rž na sveže preoranih njivah. V nasprotju z drugimi vrstami žita zahteva rž gosto zemljo. Pri oranju in rahiljanju z brano se pa zemlja seveda močno zrahla. Njivi je treba torej pustiti dovolj časa, da se zemlja sesede. Zato to moramo preorati dva ali štiri tedne pred setvijo. Ta čas se zemlja bolj strne in sesede. Pred setvijo njivo pognojimo, potem pa posejemo rž in zrahljamo brazde in enkrat ali dvakrat z brano. Samo na tako obdelani